

Naturskyddsföreningens yttrande i samråd för

Detaljplan för handel, kontor och restaurang, Del av Gärdet 1:1 m.fl,
"Handel vid E6" Kungälvs kommun. Diariennr KS2022/2438

Inledning

Syftet med detaljplanen är, enligt planbeskrivningen, "att pröva lämpligheten till verksamheter inom området. Främst i form av handel, restaurang och kontor, men detaljplanen ska även möjliggöra för andra, snarlika verksamheter". Det framhålls att "Tillkommande verksamheter ska anpassas för att minimera negativa konsekvenser för sjukhuset, E6 samt närliggande rekreationsområde. Fortsatt god gång- och cykelförbindelse genom området ska garanteras. En god gestaltning ska säkerställas för tillkommande byggnader som är väl anpassad till det centrumnära läget."

Vårt ställningstagande

Naturskyddsföreningen är mycket negativ och kritisk till att en sådan verksamhet kan komma att placeras nära sjukhuset. Det medför ökad trafik, ökad bullernivå, ökade halter av kvävedioxid samt partiklar till en närmiljö som redan är hårt belastad av trafiken från E6 och infarterna till Kungälv.

Kommunen skall istället, menar vi, välja en placering som inte påverkar sjukhusets närmiljö på ett negativt sätt. I Kungälv finns lämpliga områden där industrier och större varuhus redan etablerat sig.

Området behöver stora träd och annan grönska, inte mer bebyggelse och trafik. Grönska som renar luft, dämpar buller och bidrar till svalka under varma sommarkvar. Det gynnar den biologiska mångfalden, bidrar till ekosystemtjänster och utgör en viktig faktor för klimatanpassning. Såväl sjukhuset som Kongahällaområdet, med över 1000 bostäder, behöver grönområdet. För dem som bor i områdets närhet, för patienter på sjukhuset, för dem som arbetar på sjukhuset och för dem som besöker patienter är gröna omgivningar mycket värdefulla. Det ger rekreation, motion och skönhetsupplevelser alla årstider. Många utnyttjar de nyligen iordninggjorda skogsstigarna vid sjukhuset.

Motivering

Vi motiverar vårt ställningstagande i olika avsnitt

Miljöbalkens krav ej uppfyllda

Trafik

Grönstruktur

Bevara och utöka grönska i Kungälv kommun – planer och beslut

Naturmiljö och NVI

Naturvärden, biologisk mångfald samt ekosystemtjänster

Miljöbalkens krav ej uppfyllda

I planbeskrivningen (s 51) görs en bedömning av förslagets förenlighet med de grundläggande bestämmelserna för hushållning med mark- och vattenområden i miljöbalkens 3:e kapitel. Naturskyddsföreningen anser att analysen har brister eftersom endast jordbruksmark (4 §) och oexploaterade områden (2 §) ingår. Föreningen menar att **1 §** som bl a anger att *"Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning"* ska ingå i analysen samt att **6 §** skall beaktas. Där anges att områden *"... som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder..."*. Vidare anges specifikt *"Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas"*.

Naturskyddsföreningen anser att de naturområden som finns i närhet till sjukhus och bostäder samt den GC-väg som passerar genom området är bevarandevärde utifrån 1§ och 6§. Området har också kulturhistoriskt värde och bär spår från det jordbruk som bedrevs för inte så länge sedan. Området upplevs som en "lunga" av människor som nyttjar GC-vägen och har dessutom en betydande ekologisk potential som skulle kunna tillvaratas bättre än idag men som i det närmaste helt omintetgörs av detaljplaneförslaget. Naturen med buskar och träd har särskild betydelse för att minska störningar från E6.

Naturskyddsföreningen anser att bedömningen av förslagets förenlighet med miljöbalken 3 kap utifrån 1 och 6 §§ inte gjorts på ett fullständigt sätt. Komplettering behövs.

Trafik

Höga halter av luftföroreningar är negativa för hälsan

Naturskyddsföreningen ser med oro på planerna att bygga ytterligare verksamheter som kommer att öka trafiken i området vid Kongahälla och sjukhuset.

Trafiken i området är redan mycket omfattande med negativa konsekvenser avseende trafikflöden, luftkvalitet samt bullernivå. Trafikflödena har ökat väsentligt i området utefter E6, Marstrandsvägen och Romelandavägen. Kongahälla Center omtalas som "Storgöteborgs mest omtyckte köpcenter" med ca 100 affärer och mer än 10 restauranger och andra matställen. I Kongahälla finns ca 1000 bostäder och nya bostäder är under uppförande.

Utöver dessa trafikflöden kommer de tunga transporter att öka (efter 2025) från Skälebräcke bergtäkt med en lastbil varannan minut. Med en ny infart till *Handel vid E6*

tillkommer ett trafikljus. Det kommer sannolikt att skapa trafikchaos när tre trafikljus med 200 meters intervall skall passeras under dagtid på denna vägsträcka som redan är hårt belastad.

Vi hänvisar till planbeskrivningen sid 11:

När de tre korsningarna längs Marstrandsvägen studeras tillsammans i ett system visar det sig dock att kapaciteten i korsningen med Uddevallavägen kan bli bristfällig och föra med sig att köer växer till sig även i korsningarna väster om denna. För att få en acceptabel framkomlighet behöver trafikmängderna i korsningarna minska med minst 6 %, jämfört med prognosen för år 2050.

Kapacitetsanalysen visar att trafiksystemet på platsen kommer att vara hårt belastat år 2050, oavsett detaljplanens genomförande. Enligt utredningen är den absolut bästa åtgärden för kapacitetsutmaningarna att arbeta aktivt och långsiktigt med överföring av trafik från bilar till gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Naturskyddsföreningen är kritiska till denna bedömning. Besökare till Biltema och snabbmatsställen med *Drive in* kommer sannolikt åka bil, inte cykla eller gå.

I trafikutredningen anges följande om en passage i plan för gång och cykel över Marstrandsvägen: *För att få kölängder som inte sträcker sig till omkringliggande korsningar, skulle trafiken år 2050 behöva minskas med 18 %. Och vidare: Kapacitetsanalysen visar att en gång- och cykelpassage i plan i korsningspunkten Marstrandsvägen/Hansagatan/den nya anslutningsvägen ej är att rekommendera ur kapacitetssynpunkt.*

Planbeskrivningen tar på ett flertal ställen upp gång- och cykelförbindelse över Marstrandsvägen men tyvärr är det svårt att se ett realistiskt alternativ.

Gång- och cykelvägen kommer dras om, men kvaliteten på den ska inte försämras. Däremot innebär plangenomförandet en ändring av användningen runt om gång- och cykelvägen, vilket kommer att ändra upplevelsen av området, och kan medföra att färre använder den i rekreationella syften.

Naturskyddsföreningen anser att detta är en mycket negativ konsekvens av exploateringen.

Våra kommentarer

Har tillräcklig hänsyn tagits vid bedömning av hur trafiken kommer att förändras? Analys behövs för 2030, 2040 och 2050. Även tidvis köbildning skall redovisas tydligt. Trafikmätning för två av gatorna i Kongahälla indikerar kraftiga trafikökningar.

Mätning 2023: Älvebacken 4200 f/d, Hansagatan 3200 f/d

Prognos 2050: Älvebacken 8000 f/d, Hansagatan 10000 f/d

Trafikflöden / luftkvalité behöver mätas i området för att bedöma konsekvenser av byggnation vid Kongahälla, Marstrandsvägen och E6.

Bullernivåer behöver beaktas när grönytorerna ersätts av vägar, parkeringar, hus och ökad trafik.

Hälsoaspekter

Hur bygger vi en hälsosam stad? En stad med goda möjligheter till motion i vardagen, där det är möjligt att kunna promenera och cykla kortare sträckor till arbete och vid inköp. Forskning visar konsekvenser av för låg fysisk aktivitet och långvarigt stillasittande. Vi hänvisar till *Varje rörelse räknas – hur skapar vi ett samhälle som främjar fysisk aktivitet? Slutbetänkande av Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet* SOU 2023:29. Vi behöver skapa ett samhälle som främjar fysisk aktivitet och vardagsrörelse. *Rörelsefrämjande samhällsplanering* nämns som en viktig faktor.. Naturskyddsföreningen anser att kommunen har ett stort ansvar att underlätta för vardagsrörelse.

Utsläpp och luftkvalitet

Det finns många undersökningar om negativa hälsoeffekter kopplade till trafik, luftföroreningar och buller. I en rapport från Naturvårdsverket (2022) beräknas att 6 700 personer dör 10 år i förtid på grund av luftföroreningar. Naturskyddsföreningen anser att en utökad verksamhet med handel mm i nära anslutning till sjukhuset och till bebyggelsen i Konghälla är mycket olämplig med tanke på luftkvaliteten i detta område som redan är hårt belastat av E6.

Mätningar av luftkvaliteten i Kungälv utfördes under 2015-2016 vid korsningen mellan Kungälvs leden (E6) och Kongahällagatan. Vi hänvisar till Rapporten Luft Kungälv 2015-2016

S 6_Eftersom Luftvårdsprogrammet redan mäter kontinuerligt i Göteborg ställs därmed inga formella krav på att Kungälv också ska mäta kontinuerligt. Det är dock viktigt att de stundtals höga NO₂-halterna uppmärksammas och följs upp, med tanke på de stora förändringar som kommer att genomföras i området.

Vår kommentar

Detta har inte genomförts.

Miljökvalitetsmålet Frisk luft

Miljökvalitetsmålet för år (20 µg/m³) kommer med största sannolikhet inte att klaras. För timme överskreds nivån för målet (60 µg/m³) mer än trefaldigt, 550 av 175 tillåtna gånger

Timmedelvärde

Nivån för MKN för timme (90 µg/m³) överskreds 153 gånger under kampanjen, vilket är nästan 90 procent av de 175 tillfällena som tillåts. Normen riskerar därmed att överskridas under ett kalenderår. Nivåerna för ÖUT (72 µg/m³) och NUT (54 µg/m³) överskreds redan under mätperioden, med 320 respektive 705 av 175 tillåtna överskridanden.

Någon mätning som representerar luftkvaliteten för det planerade området eller korsning Marstrandsvägen /E6 som ligger nära den nya stadsdelen Kongahälla har inte utförts. Eftersom luftkvalitet är en viktig faktor i planarbetet är det en betydande brist att mätningar inte genomförts.

En förnyad luftkvalitetsmätning måste göras för att följa upp miljökvaliteten i Kongahällaområdet innan detaljplanen kan antas. Detta är mycket angeläget på grund av de stora trafikökningar som skett och som kan förutses utifrån kommande exploatering. Vikten av detta påpekas i Luft Kungälv 2015-2016 *Om trafikmängden ökar i samband med*

etableringen av ett nytt resecentrum riskerar såväl NO₂-halter och PM₁₀-halter att bli högre på platsen.

Andelen elbilar kommer att öka framöver men det innebär inte "ren luft". Visserligen ger de inga utsläpp från förbränning men partikelutsläppen från däck och vägbana ökar generellt med elbilarnas ökade fordonsvikt. Därför kommer den ökande trafikens emissioner av partiklar även fortsatt vara ett stadsmiljöproblem. Och ett hälsoproblem

Grönstruktur

Grönska och Grönytefaktor

Naturskyddsföreningen har i samband med utbyggnaden av sjukhuset, då många träd och buskar togs bort, skrivit om vikten av att behålla och utveckla grönområden. I synnerhet bör detta gälla för sjukhusets omgivning men även för andra tätortsområden och i detta sammanhang, för Kongahälla med tät bebyggelse.

I samband med sjukhusets utbyggnad föreslog Naturskyddsföreningen slätter på de tidigare brukade markerna, något som kommunen genomfört sedan dess. Det är mycket positivt, ökar den biologiska mångfalden och gynnar pollinerande insekter. Det bidrar också till positiva upplevelsevärden. Det är en stor förlust om dessa områden exploateras.

Att vistas i gröna miljöer medför många positiva effekter på människor genom minskad stress. Forskningen har påvisat att blodtrycket sjunker, pulsen går ned och halterna av stresshormonet kortisol i blodet sänks. Man har också kunnat se att korttidsminnet stärks och demens motverkas. Vidare har det påvisats att grönska kan förkorta vårdtiden för de som vårdas på sjukhus med direkt närhet till gröna miljöerna. I övrigt kan gröna miljöer stimulera till fysisk aktivitet som motverkar övervikt, hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes, samt vissa former av cancer, för att inte tala om den positiva effekten på vår mentala hälsa.

Omvänt är det väl känt att närhet till trafik med tillhörande luftföroreningar och buller medför betydande negativa effekter på hälsan. På populationsnivå innebär buller och luftföroreningar ökad dödlighet.

Det aktuella planförslaget innebär att obebyggda områden med påtagliga naturvärden och områden där människor vistas ersätts med vägar, parkeringar och byggnader.

I planbeskrivningen, s 45, står följande att läsa:

"I kommunens grönplan är skogen markerad som en stadsdelspark. Där beskrivs också en ambition om att anlägga och bibehålla gröna stråk genom staden, där ett sådant stråk skulle kunna gå genom centrala Kungälv och vidare mot Munkegårde. Det hade varit positivt om det vore möjligt att överbrygga Marstrandsvägen och bibehålla ett grönt stråk längs gång- och cykelvägen som går genom planområdet."

"För sjukhusets verksamhet är det också av stor vikt att grönytor bevaras utanför vårdavdelningarna, då det har visat sig påskynda tillfrisknandet hos patienter om de har utsikt över grönytor snarare än över bebyggelse."

Vidare finns på sidan 46 en kartsbild som är hämtad ur nämnda Grönplan (antagen av

kommunfullmäktige 2006). Kartskissen redovisas nedan.

I Kungälv's grönplan anges att det vore önskvärt om en grön korridor kan skapas som binder samman parken längs Komarksbäcken i centrum, via planområdet och vidare till skogen vid Munkegårde.

Naturskyddsföreningen noterar att planbeskrivningen hänvisar till Grönplanen och lyfter fram vikten av gröna miljöer och illustrerar viktiga "gröna kopplingar" men att planförslaget står i direkt motsats till dessa ambitioner.

Naturskyddsföreningen ser allvarligt på hur kommunen hanterar dessa frågor och trovärdigheten måste starkt ifrågasättas. Om kommunen menar allvar med att driva den fysiska planeringen utifrån Hållbar utveckling av stad och tätorter är det viktigt att samspela med och utveckla naturens ekosystemtjänster, som ger oss nytta vi ofta tar för givna eller inte ser. Den gröna infrastrukturen med parker, tätortsnära natur och vattendrag ger tjänster med stor betydelse för människans välfärd, hälsa och välbefinnande, liksom för stadens biologiska mångfald.

I detta sammanhang hänvisar vi till Naturvårdsverkets informationsskrift "Att arbeta med grönytefaktorn".

Utifrån de grunder om grönstruktur och som faktiskt anges i planbeskrivningen och miljöbalkens hushållningsregler, motsätter sig Naturskyddsföreningen den exploatering som planförslaget innebär och anser att naturområdet ska undantas från all exploatering och att en skötselplan upprättas för området.

Grönska renar luften och minskar hälsorisker

Naturskyddsföreningen hänvisar här till aktuell forskning.

Fysisk och psykisk ohälsa är ett växande problem och en stor utmaning. Parker, grönområden och annan grönska har stor potential att hantera denna utmaning genom att skapa hälsosamma miljöer som bidrar till att förebygga ohälsa och sjukdomar. Det är först på senare tid som forskningen tydligt kan visa på sambandet mellan tillgång till grönområden och hur människor mår. Vistelse i gröna miljöer bidrar till att:

- blodtrycket sjunker, pulsen går ned och halterna av stresshormonet kortisol i blodet minskar
- stärka korttidsminnet och motverkar demens

- stimulera till fysisk aktivitet som motverkar övervikt, hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes, psykisk ohälsa samt vissa former av cancer (Källa: Boverket).

Trots grönskans betydelse för hälsa och miljö har förtätningen av svenska städer under de senaste decennierna lett till att grönskan minskat i våra städer. En grupp forskare har därför, tillsammans med tjänstemän och praktiker, tagit fram en ny metod för hur ekosystemtjänster från stadens grönområden kan bedömas och värderas. En av forskarna som deltagit i projektet är *Jenny Klingberg* vid Botaniska trädgården i Göteborg. Resultaten från forskningsprojektet i sin helhet stödjer tidigare studier som visat att den urbana grönskan är mycket viktig och utgör en bas för stadens ekosystemtjänster. (Källa Värdering av Ekosystemtjänster).

Rensa luften med växter – kan PAH-exponeringen reduceras med hjälp av urban vegetation?
Det finns ett bevisat samband mellan exponering för luftföroreningar och ökad sjukdomsrisk. Partikelbundna PAH (polycykliska aromatiska kolväten) misstänks stå för en väsentlig del av dessa toxiska effekter. Träd kan fungera som sänkor för luftföroreningar som t.ex. de cancerframkallande PAH:erna, och därigenom rena luften. (Källa:Urban vegetation).

Forskning har kommit fram till att patienter på rum med utsikt mot ett grönområde med stora träd tillfrisknade fortare och kunde lämna sjukhuset snabbare. Naturgruppen hade också färre komplikationer som ihållande huvudvärk och illamående och de beskrevs i positivare ordalag i sköterskornas journalanteckningar. Dessutom behövde de betydligt färre injektioner av starka smärtstillande medel.

Bevara och utöka grönska i Kungälv kommun – planer, beslut,uttalanden

Naturskyddsföreningen har med intresse tagit del av *Kungälv 2030 Budgetdirektiv 2024* samt *Kungälv 2030 Budgetdirektiv 2025*. Dessa dokument innehåller uttalanden som är applicerbara på Planförslaget.

Naturskyddsföreningen anser att uttalanden i så avgörande och styrande dokument skall användas i samhällsutvecklingen. Hur skall det vara möjligt att uppnå det som politiken har beslutat om när det inte används? Vi menar att planerna på Handel vid E6 står i motsats till det som poängteras i dokumenten. I anslutning till denna punkt i vårt yttrande hänvisar vi också till den Valenkät som vi skickade till samtliga partier våren 2022.

Budgetdirektiv 2024

Stadsbild i förändring s 27

lyfter särskilt fram våra parker och grönområden i stadsutvecklingen. Vi vill skapa vackra miljöer med planteringar och faciliteter såsom bänkar, aktivitetsplatser och toaletter. Barnens behov av lekytor och inbjudande aktivitetsplatser är särskilt prioriterat. Vi vill öka inslaget av planteringar, fruktträd och blommor inom hela staden.

Uppdrag s 29

- Öka parkernas attraktivitet med planteringar och aktivitetsytor
- Blomsterstaden

Ängsmark s 30- i dag återstår en promille av den ängsmark som fanns för 100 år sedan.

Denna kategori av mark är bokstavligen livsviktig för behållandet av den biologiska mångfalden och därmed för oss själva. Genom en aktiv plan för naturvård i kommunen ska vi

värna det som finns kvar och även skapa nya miljöer med vildblommor där insekter trivs och reproducerar sig.

Budgetdirektiv 2025

Översiktsplanen - s 29 ÖP ska främja en god och hållbar markanvändning. Arbetet ska särskilt fånga upp behovet av klimatanpassningar och säkerställa att våtmarker återställs och mark som är viktig utifrån miljö, klimat och biologisk mångfald bevaras. Gröna miljöer i stadsmiljön måste förstärkas. Parker behövs liksom små insprängda gröna kilar i områdena.

Den blåa och gröna staden s 30

Kungälv 2030 vill tillvarata den blå och gröna strukturen som ett fundament i stadsutvecklingen. // Kungälv2030 lyfter särskilt fram våra parker och grönområden i stadsutvecklingen. Vi vill skapa vackra miljöer med planteringar och faciliteter såsom bänkar, aktivitetsplatser och toaletter. Barnens behov av lektytor och inbjudande aktivitetsplatser är särskilt prioriterat. Vi vill öka inslaget av planteringar, fruktträd och blommor inom hela staden.

Ängsmark s 34 - i dag återstår en promille av den ängsmark som fanns för 100 år sedan. Denna kategori av mark är bokstavligen livsviktig för behållandet av den biologiska mångfalden och därmed för oss själva. Genom en aktiv plan för naturvård i kommunen ska vi värna det som finns kvar och även skapa nya miljöer med vildblommor där insekter trivs och reproducerar sig.

Kommunstyrelsens resultatmål s 38

11. Minskade utsläpp i luft och vattendrag, ökad biologiskt mångfald och minskat klimatavtryck
12. Grönare stadsmiljö och kommundelar

Valenkät

Naturskyddsföreningen genomförde en Valenkät 2022. Vi ställde ett antal frågor och fick mer eller mindre omfattande svar. Valenkäten bifogas.

Vi har valt att lyfta fram en av frågorna och delar av svaret från ett av de tre partier som leder Kungälvs kommun.

Fråga: Närnatur för alla. Kommunen bygger på många ställen utan tanke på behov av nära natur. Flera konflikter har uppstått med lokala boendegrupper senaste året. Kommer ert parti att verka för att säkra tillgången till närnatur för alla kommunens invånare? Hur?

Svar: Frågan är prioriterad. Partiet går tydligt till val på en grön frisk stadsutveckling i hela kommunen.

Alla medborgare behöver gröna lungor, en plats för vila, natur och rekreation. Vi vill bevara och utveckla kommunens grönområden, bäckar och dungar i stadsnära rum. Det ska vara snyggt, rent och tryggt. Den moderna stadsmiljön måste ha ett större utbud av naturliga och aktiva mötesplatser som exempelvis utegym, parkbänkar och bord för fika- och möjlighet att äta tillsammans. Det skall finnas rinnande vatten att släcka sin törst med varma dagar och tillgängliga toalett- och ombytesrum för alla. Partiet vill också se nytänk med fruktlundar som har blommande växter, bärbuskar och fruktträd. Detta gynnar lokala ekosystemen och pollinerande insekter. Blommor är vackert och frukt är gott, sådana grönområden skapar glädje, plats för promenader, motion och friluftsliv, vilket stärker folkhälsan. Att kunna plocka bär och frukter i offentlig miljö är till glädje för alla, inte bara barnen.

Våra kommentarer

Vi framhåller att detaljplanen Handel vid E6 står i direkt motsats budgetdirektiven. Kommunen skall välja en placering som ligger i linje med budgetdirektivens uttalanden om att bevara och utveckla grönområden.

Naturmiljö och NVI

När ett område exploateras eller tas i anspråk för ny verksamhet är det inte alltid tydligt vilka värden som kan gå förlorade. Genom att identifiera både biologisk mångfald och ekosystemtjänster i ett område, kan en helhetsbild skapas av det som behöver bevaras och utvecklas.

Planområdet består idag av huvudsakligen gräs och örtbevuxen mark som delvis hävdas med slåtter eller bete. I naturvärdesbedömningen har området generellt klassats som klass 3. Skälet till detta är avsaknad av rödlistade arter med hög hotkatergori.

Detta är dock ingen grund för att tillåta exploatering. Vi vill därför istället peka på områdets höga ekologiska kvaliteter där det samverkar med skogsområdena mot Munkegårde och Komarksbäcken och dess våtmarksområden samt mot bebyggelsen i Munkegårde och Kongahällaområdet. Området gränsar omedelbart till stadens nya centrum med hög koncentration av kommersiella fastigheter och bostäder. Genom sin placering bidrar planområdet till att centrum berikas med biologisk mångfald. Kommunens ambition om mer grönska i form av fruktträd, bärbuskar är lovvärd men för att berika centrala staden måste habitaterna för växter och djur finnas nära nya centrumområdet. Vi vill uppmärksamma detta med några exempel. Pollinerande vilda insekter har oftast begränsade revir på maximalt någon kilometer. Genom att bevara det gräs- och örtbevuxna planområdet och berika det med viss plantering av träd som är gynnsamma för pollinerare kommer närområdet vid sjukhuset och Kongahälla att berikas med fler insekter; fjärilar, humlor, vildbin m fl arter.

För häckfåglar utgör området ett viktigt födosöksområde. Den fågelfauna vi har i närområdet, dvs centrala Kungälv inkl Munkegårde är helt beroende av att insektsrika födosöksområden finns kvar. Vill vi se t ex strandskatan, sädesärlan och hussvalan häcka i centrala Kungälv är födosöksområdena som planområdet helt essentiella för arternas fortsatta existens.

Samma resonemang kan föras vad gäller groddjur. Amfibier som grodor och salamandrar är (förutom under vårens lek) landdjur som födosöker i omgivande insektsrika områden. Att skydda bäcken men inte omgivande landområden leder till arternas försvinnande.

Planområdet är idag markerat som Park. Vi föreslår att för att bibehålla den biologiska mångfalden i centrala Kungälv, med ambition att förbättra den, att Planområdet fortsättningsvis bedöms som Park, eller för vissa delar hävdad natur där träd och buskar planteras. Planförslaget, om det genomförs kommer att utarma den biologiska mångfalden i närområdet på det sätt som beskrivits ovan dvs i centrala Kungälv. Tvärtemot ambitionen om en grön, biologisk rik stad. Vi tror att ingen av stadens styrande vill bidra till att centrala Kungälv upplevs som en biologisk öken utan insekter och fågelliv. Alternativa placeringar, på mark planlagd för handel och industri finns för de verksamheter som önskar etablera sig i kommunen.

Naturvärden, biologisk mångfald samt ekosystemtjänster

Planområdet består idag av huvudsakligen gräs och örtbevuxen mark som delvis hävdas med slåtter eller bete. I naturvärdesbedömningen har området generellt klassats som klass 3. Skälet till detta är avsaknad av rödlistade arter med hög hotkategorier.

Detta är dock ingen grund för att tillåta exploatering. Vi vill därför istället peka på områdets höga ekologiska kvaliteter där det samverkar med skogsområdena mot Munkegårde och Komarcksbäcken och dess våtmarksområden samt mot bebyggelsen i Munkegårde och Kongahällaområdet. Området gränsar omedelbart till stadens nya centrum med hög koncentration av kommersiella fastigheter och bostäder. Genom sin placering bidrar planområdet till att centrum berikas med biologisk mångfald. Kommunens ambition om mer grönska i form av fruktträd, bärbuskar är lovvärd men för att berika centrala staden måste habitaterna för växter och djur finnas nära nya centrumområden. Vi vill uppmärksamma detta med några exempel. Pollinerande vilda insekter har oftast begränsade revir på maximalt någon kilometer. Genom att bevara det gräs- och örtbevuxna planområdet och berika det med viss plantering av träd som är gynnsamma för pollinerare kommer närområdet vid sjukhuset och Kongahälla att berikas med fler insekter; fjärilar, humlor, vildbin m fl arter.

För häckfåglar utgör området ett viktigt födosöksområde. Den fågelfauna vi har i närområdet, dvs centrala Kungälv inkl Munkegårde är helt beroende av att insektsrika födosöksområden finns kvar. Vill vi se t ex strandskatan, sädesärlan och hussvalan häcka i centrala Kungälv är födosöksområden som planområdet helt essentiella för arternas fortsatta existens.

Samma resonemang kan föras vad gäller groddjur. Amfibier som grodor och salamandrar är (förutom under vårens lek) landdjur som födosöker i omgivande insektsrika områden. Att skydda bäcken men inte omgivande landområden leder till arternas försvinnande.

Planområdet är idag markerat som Park. Vi föreslår att för att bibehålla den biologiska mångfalden i centrala Kungälv, med ambition att förbättra den, att Planområdet fortsättningsvis bedöms som Park, eller för vissa delar hävdad natur där träd och buskar planteras. Planförslaget, om det genomförs kommer att utarma den biologiska mångfalden i närområdet på det sätt som beskrivits ovan dvs i centrala Kungälv. Tvärtemot ambitionen om en grön, biologisk rik stad. Vi tror att ingen av stadens styrande vill bidra till att centrala Kungälv upplevs som en biologisk öken utan insekter och fågelliv. Alternativa placeringar, på mark planlagd för handel och industri finns för de verksamheter som önskar etablera sig i kommunen.

Natur- och grönområdet utgör en viktig buffert för sjukhusområdet och de bostads- och strövområden som finns norr därom gentemot E6. Grönområdet är en viktig del av stadens gröna infrastruktur, då den utgör skärningspunkten för två gröna stråk. Ett nord-sydligt som sträcker sig som en grön kil från Munkegårdeskogen in mot centrum och Kongahälla och ett öst-västligt som sträcker sig från Skälebräcke över E6 mot Åseberget. Gröna stråk är viktiga spridningskorridorer för många arter i urbana miljöer. Att bevara och förstärka gröna stråk och kilar bör därför vara prioriterat i stadsplaneringen och fragmentisering av desamma bör undvikas.

Naturvårdsverket poängterar betydelsen av att Grönplanera. När ett område exploateras eller tas i anspråk för ny verksamhet är det inte alltid tydligt vilka värden som kan gå förlorade. Genom att identifiera både biologisk mångfald och ekosystemtjänster i ett område, kan en helhetsbild skapas av det som behöver bevaras och utvecklas. Kungälv kommun har en föråldrad Grönplan som beslutades 2006. Naturvårdsverket och Boverket har arbetat fram vägledning för att Grönplanera.. Naturskyddsföreningen vill i anslutning till planering för Handel vid E6 lyfta fram att en modern och aktuell Grönplan är avgörande för att kunna bedöma och planera grönstrukturen i kommunen. Det gäller t ex Biologisk mångfald. Naturvårdsverket poängterar : Den biologiska mångfalden utarmas – globalt och i Sverige. Vi citerar: *Biologisk mångfald är den variation som finns i naturen – inom arter och mellan arter och livsmiljöer – och som bidrar till att skapa fungerande ekosystem. Väl fungerande ekosystem och de nyttor de bidrar med är en grundförutsättning för vårt välbefinnande och för samhällets motståndskraft mot klimatförändringar och andra risker. World Economic Forum har pekat ut förlust av biologisk mångfald och ekosystemkollaps som ett av de största hoten som mänskligheten står inför under 2020-talet.*

I den naturvärdesinventering (NVI) som utförts redovisas naturvärdesbiotoper (klass 3), dvs miljöer med påtagliga naturvärden, värdeelement samt objekt som bedömts omfattas av generellt biotopskydd. Vi konstaterar att betydande delar av biotoperna och objekten berörs eller försvinner om detaljplanen genomförs. Naturskyddsföreningen anser att naturvärdena underskattas i beskrivningen och därmed blir även de negativa konsekvenserna av en exploatering underskattade.

Av planbeskrivningen framgår att en häckfågelinventering och en grod- och kräldjursinventering skall utföras inför planens granskningskede. Har dessa inventeringar utförts? Att inte åtminstone preliminära resultat från dessa levererats under samrådtiden är olyckligt. Naturskyddsföreningen vill påpeka behovet av resultat från dessa inventeringar tidigt i planprocessen för att hantering av artskyddsbestämmelser och eventuella dispenser ska kunna göras korrekt.

Plankartan rymmer områden som är markerade som PARK. Dessa är uppdelade i tre delar, utan direkt kontakt med varandra. Denna fragmentisering medför betydande negativa konsekvenser. Vidare kommer dessa områden att naggas i kanterna av de vägar och parkeringsytor som enligt plankartan kan komma att anläggas. Sammantaget bedöms områdets naturmiljöer, från ekologisk synpunkt, få påtagligt reducerat värde, jämfört med nuläget. Omvänt skulle områdets värde, såväl för rekreation som ur ekologisk synpunkt, öka avsevärt om området i sin helhet utvecklas som ett park- och naturområde och får bli den gröna lunga som denna del av staden så väl behöver.

I det västra området som betecknas med PARK ska en yta för dagvattenutjämning anläggas. En torrdamm föreslås, således en sänka i området som vid större nederbördsmängder helt eller delvis fylls med dagvatten men däremellan är torrlagd. Naturvärdet av en sådan yta är mycket begränsat.

Våra kommentarer

- Konsekvenserna vad gäller naturmiljö och ekologi skall beskrivas. Det som nu beskrivs är vilken påverkan och till en del vilken effekt som uppstår, t ex att ett objekt skadas eller försvinner. Men konsekvensen av detta, dvs vilken betydelse denna effekt kommer att orsaka, framgår inte.
- För att läsaren av planbeskrivningen ska kunna förstå och orientera sig kring hur exploatering påverkar naturmiljön ska en karta tas fram som består av NVI:s värdekarta med transparent överlägg av plankartan.
- Naturskyddsföreningen efterfrågar resultat av grod- och kråldjursinventeringen samt häckfågelinventeringen. Ett preliminärt resultat bör redovisas snarast möjligt.
- Klargör ambitionsnivån kring bevarande och skötsel av de ”gröna ytorna” som betecknas med PARK och förklara varför beteckningen NATUR helt saknas inom planområdet.

Dagvatten

I Planförslaget nämns att *En ökad nederbörds mängd med kommande klimatförändringar och ökade hårdgjorda ytor är faktorer som kan innebära en ökad risk för översvämningar i framtiden. Området avvattnas i nord-sydlig riktning. Vattnet samlas i de västliga områdena upp i två separata diken och rinner västerut till detaljplaneområdets sydvästra hörn där det ansluter till en kulverterad del av Komarcksbäcken.*

I Komarcksbäcken finns både öring och storspigg. I Fiskevårdsplan (2020-04-17) anges ett antal förbättringsåtgärder för att värna bäcken. Redan idag ligger dikets vattenyta i jämnhöjd med E6 vilket innebär stora risker för föroreningar till vattnet. I området har en väg anlagts med sten och asfaltklumpar för byggandet av en bullervall.

Vattenkvaliteten behöver följas upp och en bedömning av hur ”God ekologisk status till 2033” skall uppnås bör finnas i planbeskrivningen.

En riskbedömning bör göras för att bedöma rasrisker avseende massorna i bullervallen och de olika lerlagren. Skyfall skall ingå i bedömningen.

Slutligen vill vi framföra

Naturskyddsföreningen har tagit del av planbeskrivning, plankarta och samtliga underlagsrapporter som publicerats i anslutning till förslaget. I vårt yttrande har vi valt att främst kommentera naturmiljö och grönska och de avgörande och viktiga sambanden mellan biologisk mångfald, ekosystemtjänster och klimat.

För patienter på sjukhuset, för dem som arbetar på sjukhuset och för dem som besöker patienter är gröna omgivningar mycket värdefulla. Det ger rekreation, motion och skönhetsupplevelser alla årstider. Många utnyttjar de iordninggjorda skogsstigarna vid sjukhuset.

Naturskyddsföreningen ser därför med stor oro på kommunens förslag till detaljplan *Handel vid E6* och uppmanar kommunen att avstå från en exploatering av aktuellt område. Vår bestämda uppfattning är kommunen istället skall välja ett område där industrier och större varuhus redan etablerat sig.

Skapa en naturpark i området vid sjukhuset och det omgivande grönområdet, helt i enlighet med Budgetdirektiven 2025: *Vi vill skapa vackra miljöer med planteringar och faciliteter såsom bänkar, aktivitetsplatser och toaletter. Vi vill öka inslaget av planteringar, fruktträd och blommor inom hela staden.*

Nu är det dags att använda marken vid sjukhuset på ett positivt sätt. Plantera träd och buskar och ta vara på aktuell forskning för att utforma området i ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv. Klimat och biologisk mångfald skall vara utgångspunkt.

För Naturskyddsföreningen i Kungälv

Stig Johannesson ordf.